

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์*

The development of learning achievement and creative thinking of Matthayomsuksa 3 students using seminar and creative thinking activities

เมธี จันทร์ทอง (Maytee Chanthong)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ 2) ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 38 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลาก (Sample Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบของ Sandeep Gautam และ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test for dependent) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

** นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร e – mail address: maytee@sf.ac.th อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ สมประสงค์ น่วมบุญลือ

M.Ed in Educational Social Studies at Faculty of Education, Silpakorn University, e – mail address: maytee@sf.ac.th Thesis Adviser: Assoc. Prof. Sompasong Naumbunlue.

2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.81)

3. ความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.04)

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the development of learning achievement of the Mathayomsuksa 3 students on the social problem: human rights and the conflict in Thailand before and after their participation in the learning management using seminar and creative thinking activities, 2) study the creative thinking of the Mathayomsuksa 3 students from their participation during the learning management using seminar and creative thinking activities, and 3) study the opinion of Mathayomsuksa 3 students regarding their participation in the learning management using seminar and creative thinking activities. The sample of this research consisted 38 Mathayomsuksa 3/1 students studying in the first semester during the academic year 2015 in Saint Francis Xavier Convent School under the Office of Private Education, Bangkok. They were selected by random sampling technique.

The instruments employed to collect data were: lesson plans, a learning achievement test, a creative thinking test based on the component of Sandeep Gautam, and a questionnaire on the opinion of the students regarding their participation in the learning management using seminar and creative thinking activities. The collected data was analyzed by mean ($\bar{X}$) standard deviation (S.D.) t – test for dependent and content analysis.

The findings were as follows:

1. The learning achievement of the students on the social problem: human rights and the conflict in Thailand gained after the participation in the learning management using seminar and creative thinking activities was higher than the learning achievement gained before the participation learning at the level of .05 significance.

2. The creative thinking of the students improved after their participation during the learning management using seminar and creative thinking activities had good level. ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.81)

3. The positive opinions of the students towards their participation in the learning management using seminar and creative thinking activities had high level. ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.04)

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศได้ ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ ด้าน ซึ่งองค์ประกอบที่ถือเป็นหัวใจสำคัญคือการพัฒนาคนให้มีศักยภาพที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ในการนำพาชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป นอกเหนือจากทางด้านความรู้แล้วยังต้องพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจให้คนเป็นคนดีของสังคมได้ ดังที่ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง 2553) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553: 2) จึงได้กำหนดกรอบของความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษา ดังมาตราที่ 6 ที่ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตราที่ 22 ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตราที่ 24 ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 – 2559 (กรมวิชาการ, 2549: 4) มีเป้าหมายให้คนไทยทุกคนมีทักษะและกระบวนการในการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มีการใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มศักยภาพ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่า การศึกษาไทยนั้นกำลังประสบวิกฤติหลายประการ อาทิ ครุยังคงใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยาย ที่มุ่งให้รายละเอียดในเนื้อหาสาระทางวิชาการ โดยนักเรียนมิได้ลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังมิได้มุ่งให้นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความรู้สึกันคิด หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นผลให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชาที่เรียน (สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์, 2550: 69) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัมมาร สยามวาลา และคณะ (2555: 3) ที่กล่าวว่า ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย คือ การแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของไทยเป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยาก แม้จะมีความพยายามในการปฏิรูปการศึกษามากกว่า 10 ปี ตั้งแต่ปฏิรูปรอบแรกเมื่อปี พ.ศ. 2542 จนถึงการปฏิรูปรอบที่สองเมื่อปี พ.ศ. 2552 ก็ยังไม่สามารถทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และเมื่อพิจารณาผลการสอบมาตรฐานหรือผลการประเมินของสถาบันต่าง ๆ ที่แสดงถึงคุณภาพการศึกษาของไทย พบว่า ผลการศึกษาของประเทศไทยมีระดับต่ำลง ดังเช่น ผลการประเมินของสถาบันนานาชาติเพื่อการจัดการ (International Institute for Management Development: IMD) ที่จัดอันดับความสามารถด้านสมรรถนะการศึกษาของประเทศไทย ประจำปี 2556 อยู่อันดับที่ 54 (เปรียบเทียบ 60 ประเทศ) ลดลงจากเดิมปี 2013 ที่อยู่อันดับที่ 51 โดยการศึกษาติดอันดับรั้งท้ายเมื่อเปรียบเทียบกับอันดับด้านอื่น ๆ ของไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556: 15) ซึ่งสอดคล้องกับผลการจัดอันดับคุณภาพการศึกษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนของ World Economic Forum (WEF) ประจำปี 2556 – 2557 ได้จัดอันดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 8 ของประเทศสมาชิกอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ:

<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail>.) และผลการทดสอบของสถาบันทางการศึกษาแห่งชาติที่ทำการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O – NET) ซึ่งผลการทดสอบของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2555 - 2557 ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย ดังนี้ ปีการศึกษา 2555 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.10 ปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 39.37 และปีการศึกษา 2557 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.79 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน)<http://www.niest.or.th>)

นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาที่เกิดควบคู่กับปัญหาด้านการเรียนการสอนก็คือ ปัญหาในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย ซึ่งจากการสำรวจเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศ พบว่า ประชากรไทยมีค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ ร้อยละ 66.2 โดยประชากรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ประชากรไทยไม่ชอบคิดนอกกรอบ ชอบเลียนแบบคนอื่น ขาดผู้สนับสนุนและต่อยอดทางความคิด ในขณะที่ร้อยละ 33.8 ระบุว่า มีความคิดสร้างสรรค์ โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ประชากรไทยชอบอะไรแปลก ๆ อยู่แล้ว มีศักยภาพในตัวเอง ประชากรสมัยใหม่กล้าคิดกล้าทำเป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าประชากรไทยส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองไม่มีความสร้างสรรค์ ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงพบแทบมากถึงมากที่สุดในการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้เห็นเป็นรูปธรรมและนำมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง(ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ)[http://bangkokpoll.bu.ac.th / pol/result](http://bangkokpoll.bu.ac.th/pol/result))

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และฝ่ายวิชาการโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่าปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งมีพื้นฐานมาจากการที่ครูใช้การจัดการเรียนรู้เน้นการบรรยายและอธิบายเนื้อหา มากกว่าการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะที่สำคัญต่างๆ เช่น ทักษะการค้นคว้าข้อมูล การรวบรวม วิเคราะห์ การสรุปองค์ความรู้ การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้

จากการค้นคว้า และรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการผสมผสานความรู้และทักษะต่าง ๆ ซึ่ง ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557: 97) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญโดยเน้นการผสมผสานความรู้และทักษะต่าง ๆ ว่ามีหลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบสัมมนา การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มแก้ปัญหา การจัดการเรียนรู้แบบตกลูกทางปัญญา และการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการทำงาน ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจึงควรกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถแสวงหาคำตอบได้อย่างหลากหลาย ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและมีบรรยากาศในการเรียนการสอนที่สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสัมมนา เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้หนึ่งที่สามารถฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแสวงหาข้อมูลในการนำมาอภิปรายในการสัมมนาได้อย่างอิสระ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสัมมนามีแนวคิดบนพื้นฐานทาง

จิตวิทยาที่เชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเกิดภายในตนเองหรือได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น และสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่กระตุ้นให้มนุษย์ต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา คือปัญหาที่มนุษย์เผชิญทั้งในแง่ของการดำเนินชีวิต การทำงาน และการศึกษาเล่าเรียน จึงทำให้มนุษย์คิดวิธีการที่จะนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาวิธีปัญหาร่วมกัน โดยร่วมกันปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อหาข้อสรุปจากเรื่องที่นำมาหาหรือร่วมกัน ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557: 98) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบสัมมนาเป็นการสอนที่ครูและนักเรียนกำหนดเรื่องด้วยกัน แล้วให้นักเรียนไปศึกษา ค้นคว้าโดยอิสระ โดยไม่ถูกรอบจำ ถูกจำกัด หรือถูกบีบรัดโดยครู เมื่อศึกษาได้เนื้อหาแล้วจึงมาเสนอผลกันในชั้นเรียน การแบ่งประเด็นที่จะศึกษานั้นจะแบ่งเป็นรายบุคคล หรือแบ่งเป็นรายกลุ่มก็ได้ เช่นเดียวกับการไปศึกษาจากเอกสาร จากการวิจัย หรือจากเอกสารวิจัยก็ได้ แต่หลักใหญ่อยู่ที่การเลือกประเด็นการไปศึกษา การรายงาน และการแสดงความคิดเห็นให้เป็นไปโดยอิสระ ครูทำหน้าที่หลักในการส่งเสริม ติดตาม ให้อธิบายแนะ และมีส่วนร่วมในการประเมินตอนสุดท้าย สอดคล้องกับแนวคิดของ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2554: 365) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบสัมมนาเป็นการจัดการเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีส่วนร่วมในการแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นของตนตลอดจนรับความคิดเห็นของผู้อื่น บทบาทของนักเรียนในการเรียนด้วยวิธีการสัมมนานี้จะเป็นทั้งผู้ให้ และผู้รับ ในฐานะผู้ให้ นักเรียนควรเตรียมความพร้อมในการศึกษาหาความรู้ เพื่อให้มีข้อเสนอแนะเพียงพอกที่จะนำมาอภิปราย เสนอความคิดเห็นในกลุ่มอย่างแข็งขัน และในฐานะผู้รับ นักเรียนควรตั้งใจฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งหากนักเรียนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในการจัดการเรียนรู้แบบสัมมนาก็อาจทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

แนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับการสัมมนาได้ คือ การใช้กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่นักเรียนสามารถคิดแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ ด้วยการระดมความคิดของนักเรียนจนเกิดเป็นความคิดที่หลากหลาย และนอกกรอบ ดังที่ De Bono (อ้างถึงใน Fisher, 2005: 44 – 51) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมการคิดสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกความคิดอย่างอิสระ ฝึกให้ผู้เรียนใช้จินตนาการ ความรู้สึกที่ได้สัมผัสจริง ฝึกการทำงานด้วยตนเอง สร้างสมาธิ ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งทางความคิดและการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุปผา เรืองรอง (<http://taamkru.com/th>) ที่กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้ความงาม ให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์หรือ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการโดยใช้ศิลปะสำหรับเด็กหลากหลายแบบ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ การตัดปะ การพิมพ์ภาพ การปั้น การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีอื่น ๆ ที่เด็กสามารถจะคิดสร้างสรรค์ได้และมีความเหมาะสมตามวัยของเด็ก นอกจากนี้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ กิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ยังพบว่า กิจกรรมการคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ โดยเฉพาะวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ดังที่ อารี พันธุ์มณี (2557: 5) ได้กล่าวว่า การสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพื่อฝึกให้นักเรียนดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของประชากรออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากเท่าใดก็มีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น ด้วยการใช้องค์ประกอบที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมรูปภาพ (Picture) กิจกรรมเรื่องเล่า

(Story) กิจกรรมการระดมสมอง (Brainstorming) กิจกรรมการออกแบบ (Designing) กิจกรรมการวาดภาพ (Drawing) และกิจกรรมการเล่นคำ (Word play) De Bono (อ้างถึงใน Fisher, 2005: 39 – 51) และยังสอดคล้องกับ กานต์สุตา มาฆะศิรินันท์ (อ้างอิงจาก De Bono, 2556: 250) ที่กล่าวถึงเครื่องมือที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ อันเป็นกิจกรรมที่ช่วยนำทางความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรม PMI กิจกรรม CAF กิจกรรม C&S กิจกรรม AGO กิจกรรม OPV กิจกรรม HV และกิจกรรม LV ดังนั้นการจัดกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์สามารถใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ ซึ่งครูควรเลือกใช้กิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้และช่วงอายุของนักเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ เพื่อจะได้นำข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ไปพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์
2. ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 140 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเซนต์ ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาค

เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 38 คนที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลาก (Sample Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท ดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย

2.2.2 ความคิดสร้างสรรค์

2.2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดความหมายคำศัพท์เฉพาะสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยการจัดระเบียบข้อมูล และเป็นการฝึกให้นักเรียนใช้การคิดอย่างเป็นระบบ อันนำไปสู่การได้ข้อสรุปและแนวทางที่มีความเป็นไปได้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์นั้น ๆ โดยมีครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา

2. การจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยการจัดระเบียบข้อมูลที่ค้นคว้า และเป็นการฝึกให้นักเรียนมีวิธีการคิดอย่างเป็นขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดประเด็นปัญหาการสัมมนา ขั้นที่ 3 ขั้นรวบรวม และค้นคว้าประเด็นการสัมมนา ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผล และ ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปประเด็นและเสนอข้อค้นพบใหม่ โดยใช้กิจกรรมการระดมสมอง (Brainstorming) กิจกรรมหาทางเลือก (Alternatives Possibilities and Choices: APC) และกิจกรรมผลที่ตามมาและผลที่สืบเนื่อง (Consequence and Sequel: C&S) เป็นแนวทางร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อันนำไปสู่การได้ข้อสรุปและแนวทางใหม่ที่มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์นั้น ๆ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดระดับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl ประกอบด้วย จำ เข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน จำนวน 40 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น

4. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถทางความคิดของนักเรียนที่เกิดจากการหลอมรวมประสบการณ์เก่าและใหม่ จนเกิดเป็นแนวความคิดใหม่ ที่มีความนอกกรอบ และเป็นประโยชน์ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความทึ่ง – แปลก (Surprise) เป็นการผสมผสานแนวคิดเดิมให้เกิดเป็นแนวคิดใหม่ ซึ่งวัดได้จากการเลือกข้อมูลที่ใหม่เป็นปัจจุบันในการสนทนา และการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่นำมาสนทนา 2. ความริเริ่มหรือความเป็นต้นกำเนิด (Originality) เป็นการคิดหรือการผลิตที่ไม่ซ้ำ และมีความแปลกใหม่ วัดได้จากการอธิบายเนื้อหาที่มีมุมมองใหม่ หลากหลายประเด็นขณะการสนทนา 3. ความงดงาม (Beauty) เป็นการมองปัญหาที่เกิดขึ้นในเชิงบวก วัดได้จากการนิยามอุปสรรค(Adversity)การนิยามความเชื่อส่วนบุคคลในเชิงบวก(Belief)การนำเสนอผลที่ตามมา(Consequence) และการประเมินความเป็นไปได้ของผลที่ตามมา และ 4. ความเป็นประโยชน์ (Utility) วัดได้จากความประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ และก่อให้เกิดผลที่ดีต่อตนเอง และสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตามแนวทางของ Sandeep Gautam โดยเป็นแบบวัดความคิดสร้างสรรค์แบบอัตนัย จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 เรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการสนทนา โดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น

5. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสนทนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการใช้เกณฑ์ในการวัด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ โดยการสนทนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ละ 4 คาบเรียน รวม 16 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก จำนวน 4 คาบเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ปัญหาการละเมิดสิทธิสตรี จำนวน 4 คาบเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงานข้ามชาติ จำนวน 4 คาบเรียน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ จำนวน 4 คาบเรียน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

3. แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบของ Sandeep Gautam แบบอัตนัย จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 เรื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ตามแนวทางของ Sandeep Gautam ประกอบด้วย 1. ความทึ่ง – แปลก (Surprise) 2. ความริเริ่มหรือความเป็นต้นกำเนิด (Originality) 3. ความงดงาม (Beauty) และ 4. ความเป็นประโยชน์ (Utility)

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ที่ครูจัดให้กับนักเรียน

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบจำลองการทดลอง (Pre Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 143 – 144) ดังนี้

แผนภูมิแบบแผนการวิจัย

ทดสอบก่อนการทดลอง	การจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์	ทดสอบหลังการทดลอง
T ₁	X	T ₂

เมื่อ

T ₁	แทน	ทดสอบก่อนการทดลอง
X	แทน	การจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์
T ₂	แทน	ทดสอบหลังการทดลอง

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ขั้นเตรียมการทดลอง

1.1 ดำเนินการสร้างเครื่องมือ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์

1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์

2. ขั้นดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างไว้จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 16 คาบเรียน ตามวันเวลาที่ได้กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาเรื่อง ปัญหาสังคมไทย: สิทธิมนุษยชนและความขัดแย้งในสังคมไทย ประกอบด้วย 1) เรื่อง ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก 2) เรื่อง ปัญหาการละเมิดสิทธิสตรี 3) เรื่อง ปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงานข้ามชาติ และ 4) เรื่อง ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ

2.3 ลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ปัญหาการละเมิดสิทธิสตรี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงานข้ามชาติ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ

3. **ขั้นหลังการทดลอง** เป็นขั้นที่ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post - test) และแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ไปทดสอบกับนักเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวัดความคิดสร้างสรรค์ และนำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ไปสอบถามนักเรียนแล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1.1 ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญได้เท่ากับ 1.00

1.2 ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย โดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.2.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้เท่ากับ 0.93

1.2.2 ตรวจสอบความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.41 – 0.78

1.2.3 ตรวจสอบอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.33 – 0.78

1.2.4 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้สูตร KR – 20 ของ Kuder Richardson ได้เท่ากับ 0.80

1.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.3.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้เท่ากับ 1.00

1.3.2 ตรวจสอบความยากง่าย (p) ของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.58 – 0.79

1.3.3 ตรวจสอบอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.26 – 0.74

1.3.4 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้สูตรของ Cronbach's Alpha ได้เท่ากับ 0.70

1.4 ตรวจสอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญได้เท่ากับ 1.00

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย และความคิดสร้างสรรค์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test for dependent)

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลของความคิดสร้างสรรค์ที่ได้จากการทดสอบ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

2.3.1 การวิเคราะห์การแปลค่าของแบบสอบถามวัดความคิดเห็น 5 ระดับ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของข้อเสนอแนะเพิ่มเติม หรือการแปลค่าของแบบพรรณนาความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.81)

3. ความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.04)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และร่วมกันสรุปแนวทางใหม่ที่มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ มีหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 1. หลักการแก้ปัญหาเชิงระบบ 2. หลักกระบวนการกลุ่ม 3. หลักการสร้างแรงจูงใจ 4. หลักการสร้างวิคิด และ 5. หลักการสืบค้นข้อมูล (ไพพรรณ เกียรติโชติชัย, 2545: 19 – 37) และมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของการเรียนรู้แบบการนำตนเอง (Self – Directed Learning) ที่มีหลักการจัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ อันมีแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้โดยให้นักเรียนนำตนเอง สามารถช่วยฝึกฝนให้นักเรียนพึ่งพาตนเอง และพัฒนาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเกิดแรงจูงใจภายในที่สามารถกระตุ้นความต้องการที่จะเรียนรู้ และช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีจุดหมาย และช่วยให้นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกัน นักเรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งการตั้งเป้าหมาย การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง (ทิตนา แคมมณี, 2555: 125 – 126) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ยังอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ที่มีหลักการพื้นฐานที่ว่าเมื่อบุคคลรับรู้และเกิดการเรียนรู้แล้ว พฤติกรรมที่ตามมาคือการถ่ายโยงการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละบุคคลจะเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้แตกต่างกัน (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2554: 31 – 33) ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ได้มีการเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนเริ่มการสัมมนา นักเรียนร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาการสัมมนา โดยรวบรวมและค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผล ด้วยการอภิปรายข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นและการสำรวจปัญหา และสร้างความคิด โดยที่นักเรียนได้ทำความเข้าใจข้อมูลมาเป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนมีข้อมูลและทางเลือกที่หลากหลาย สามารถที่จะสรุปประเด็นและเสนอข้อค้นพบใหม่ที่มีความเป็นไปได้

ได้ จนสามารถเลือกทางเลือกที่นำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่ตามมาของทางเลือกนั้น และผลสืบเนื่องอันเกิดจากผลที่ตามมาได้ ตลอดจนสามารถนำหลักของสถานการณ์เดิม มาใช้สถานการณ์ใหม่ที่จะเกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมส่วนโดยรวมทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

สอดคล้องกับแนวคิดของ ผล ยาวิชัย (2553: 11) และ สถาพร ตีบุญมี ณ ชุมแพ (2557: 8) ที่กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า การสัมมนาเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเท็จจริงระหว่างสมาชิกในทางสร้างสรรค์ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผลของการสัมมนาจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการสัมมนาโดยตรง นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการสัมมนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมจิตร เกิดปรำงค์ และนุตประวีณ์ เลิศกาญจน์วดี (2545: 4 – 5) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบสัมมนา เป็นการศึกษาค้นคว้า โดยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งฝึกทักษะในเรื่องของความคิด วิเคราะห์ปัญหา การเสนอแนวทางแก้ไข การแสดงออกของความคิดเห็น ด้วยการพูด สนทนา และอภิปราย ที่เกี่ยวข้องกันเนื้อหา นั้น ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปของแนวทางที่มีความเป็นไปได้สูง ซึ่งสามารถเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้จริง อีกทั้งยังเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ในเรื่องของกระบวนการดำเนินการจัดสัมมนาทางวิชาการ โดยกลุ่มนักเรียนจะต้องมีพื้นฐานความรู้เดียวกัน โดยทั่วไปจะมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ มาเป็นผู้ให้ความรู้เสริมหรือให้คำแนะนำปรึกษาและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557: 97) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบสัมมนา เป็นการสอนที่ครูและนักเรียนกำหนดเรื่องหรือประเด็นที่จะศึกษาด้วยกันแล้วให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าโดยอิสระไม่ถูกครอบงำ ไม่ถูกจำกัด หรือถูกบีบรัด โดยครู ซึ่งเมื่อนักเรียนได้นำเนื้อหาแล้วจึงมาเสนอผลกันในชั้นเรียน

จากหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุง รวมทั้งนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปหาคุณภาพกับผู้เรียน และทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และกิจกรรมการเรียนในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวในแต่ละขั้นกิจกรรมส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 3 ขั้นรวบรวม และค้นคว้าประเด็นการสัมมนา เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือ โดยนักเรียนต้องประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งการเรียนรู้ด้วยความรอบคอบ ตลอดจนวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นอย่างละเอียดถี่ถ้วน กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 4 ขั้นนำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผล (กิจกรรมการระดมสมอง (Brainstorming)) เป็นขั้นตอนนักเรียนได้นำเสนอผลการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างอิสระ โดยข้อมูลเหล่านั้นได้ผ่านการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งการเรียนรู้ต่อที่สัมมนาในครั้งนั้น โดยนักเรียนผู้ร่วมสัมมนาต้องจดบันทึกข้อมูลหรือมุมมองของผู้ร่วมสัมมนาขณะนำเสนอข้อมูลด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และนำข้อมูลที่บันทึกในแต่ละประเด็นสร้างเป็นสร้างมโนทัศน์ของกลุ่ม และนำเสนอต่อที่สัมมนาที่ละประเด็น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน โดยอาศัย

ความรู้จากการสืบค้นข้อมูล และจากมุมมองที่ได้รับจากการสัมมนา อันเป็นการสร้างสรรค์โน้ตทัศน์ที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนมีแนวคิดที่แตกต่างไปจากแนวความคิดเดิม และกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุป ประเด็นและเสนอข้อค้นพบใหม่ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมหาทางเลือก (Alternatives Possibilities and Choices: APC) และกิจกรรมผลที่ตามมาและผลที่สืบเนื่อง (Consequence and Sequel: C&S) มาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในขั้นนี้ โดยให้นักเรียนหาทางเลือกจากที่มีความเป็นไปได้ ด้วยการนำข้อสรุปที่เป็นไปได้มาจัดลำดับความสำคัญ โดยให้เหตุผลประกอบเพื่อใช้เป็นตัวเลือกในสร้างแผนผังความคิดแล้วให้นักเรียนเขียนสรุปมุมมองเชิงบวก และนำข้อสรุปที่เป็นไปได้ของการสัมมนา สร้างแผนผังความคิดตามลำดับความสำคัญของข้อสรุปเพื่อแสดงข้อความรู้จากการสัมมนาในประเด็นต่าง ๆ โดยให้แสดงรายละเอียดของข้อสรุปแต่ละประเด็นทุกประเด็น และให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ และผลกระทบในทางที่ดีของข้อความรู้จากประเด็นการสัมมนาต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การปรับปรุงความรู้ให้มีความถูกต้องและเพิ่มพูนความรู้ได้มากขึ้น

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 3 ขั้นรวบรวม และค้นคว้าประเด็นการสัมมนา กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 4 ขั้นนำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผล และกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุปประเด็นและเสนอข้อค้นพบใหม่ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎี ทอมมีซวัญ ทิพย์สุนันธ์ กิจรุ่งโรจน์ และพรณี ฉันทประดับ (2557: 48 – 50) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนแบบสัมมนาต่อการเรียนรู้เรื่องการรักษาโรคเบื้องต้นกลุ่มอาการหายใจเหนื่อยหอบของผู้อบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลังเรียน ($\bar{X} = 10.31$, $SD = 1.96$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนรู้ก่อนเรียน ($\bar{X} = 7.91$, $SD = 2.36$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเรียนด้วยการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.18$, $S.D. = 0.81$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ เน้นให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถืออย่างอิสระไม่จำกัดแหล่งการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอข้อมูลที่สืบค้น อันเป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ แยกแยะ และหลอมรวมข้อมูล อันเกิดจากความเข้าใจของตนเองได้อย่างหลากหลายควบคู่ไปกับการฝึกฝนการทำกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์จนเกิดเป็นแนวคิดที่ดี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนนักเรียนสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดของตนในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

จากการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีการสอดแทรกความคิดสร้างสรรค์เกือบทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยความคิดสร้างสรรค์ที่มีการสอดแทรกในขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 4 ขั้นนำเสนอข้อมูลอย่างมี

เหตุผล เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำเสนอข้อมูลจากการสืบค้นจากแหล่งการเรียนรู้ที่มีความน่าเชื่อถืออย่างอิสระด้วยการทำกิจกรรมการระดมสมอง (Brainstorming) ซึ่งเป็นกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ขั้นตอนนี้ กิจกรรมการระดมสมอง (Brainstorming) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนนำเสนอข้อมูลและอภิปรายข้อมูลอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาและเลขานุการบันทึกข้อมูลหรือแนวคิดจากมุมมองของผู้เข้าร่วมสัมมนา ซึ่งจากกิจกรรมการระดมสมองนี้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนได้นำข้อมูลที่บันทึกในแต่ละประเด็นสร้างเป็นข้อสรุปของกลุ่ม ซึ่งข้อสรุปที่ได้จะไม่ซ้ำกันในแต่ละกลุ่มโดยสังเกตจากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และจากการตรวจแบบบันทึกการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 5 ขึ้นสรุปประเด็นและเสนอข้อค้นพบใหม่ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำข้อสรุปของกลุ่มในกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 4 มาเสนอข้อค้นพบใหม่ ด้วยการทำกิจกรรมหาทางเลือก (Alternatives Possibilities and Choices: APC) และกิจกรรมผลที่ตามมาและผลที่สืบเนื่อง (Consequence and Sequel: C&S) ดังนี้ กิจกรรมหาทางเลือก (Alternatives Possibilities and Choices: APC) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยการให้นักเรียนทบทวนข้อสรุปของแต่ละกลุ่มต่อที่สัมมนา โดยครูเพิ่มเติมข้อสรุปให้สมบูรณ์อีกครั้ง และร่วมกันประเมินข้อสรุปในแต่ละประเด็นของหัวข้อการสัมมนา เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นไปได้สำหรับการนำไปจัดลำดับความสำคัญ โดยให้เหตุผลประกอบการจัดลำดับความสำคัญของข้อสรุปแต่ละประเด็น เพื่อใช้เป็นตัวเลือกในออกแบบแผนผังความคิดเพื่อแสดงข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ได้จริง พร้อมทั้งให้นักเรียนเขียนสรุปมุมมองของกลุ่มตน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การนิยามอุปสรรค ด้านที่ 2 การนิยามอุปสรรคในเชิงบวก ด้านที่ 3 ผลที่ตามมา และด้านที่ 4 การประเมินความเป็นไปได้ของผลที่ตามมา ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ฝึกฝนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ และกิจกรรมผลที่ตามมาและผลที่สืบเนื่อง (Consequence and Sequel: C&S) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยการให้นักเรียนนำข้อสรุปที่เป็นไปได้ของการสัมมนาสร้างสรรค์แผนผังความคิดตามลำดับความสำคัญของข้อสรุปเพื่อแสดงข้อความรู้จากการสัมมนาในประเด็นต่าง ๆ โดยให้แสดงรายละเอียดของข้อสรุปแต่ละประเด็นทุกประเด็น แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนผังความคิดต่อที่สัมมนา เพื่อให้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังเน้นให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ และผลกระทบในทางที่ดีของข้อความรู้จากประเด็นการสัมมนาต่างๆ อันเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้มีความหลากหลายจากกิจกรรมหาทางเลือก (Alternatives Possibilities and Choices: APC) และกิจกรรมผลที่ตามมาและผลที่สืบเนื่อง (Consequence and Sequel: C&S) ส่งผลให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนสามารถนำข้อสรุปจากการทบทวนข้อสรุปแต่ละวาระที่นำมาจากการสัมมนาในขั้นที่ 4 มาใช้ประเมินความเป็นไปได้ของข้อสรุปได้ และการจัดลำดับความสำคัญของข้อสรุปที่เป็นไปได้ ได้ดี และนักเรียนมีความคิดในแง่บวก สามารถหาสาเหตุ ระบุแนวทางการแก้ไข และคาดคะเนผลที่จะเกิดในอนาคตของปัญหาทุกอย่างได้ดี มีทางออกที่ดีสำหรับปัญหาเสมอ และยังส่งผลให้นักเรียนมีมุมมองที่มีความแปลกใหม่ที่มิปรากฏในการสัมมนา และสามารถนำไปใช้ได้จริง อันเป็นการสะท้อนถึงความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนด้วย เนื่องจากนักเรียนได้ถูกฝึกให้มีการสรุปมาตั้งแต่กิจกรรมการสร้างความคิด (Generating Ideas) สำหรับขั้นผลที่สืบเนื่อง (Sequel: S) พบว่า นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดของกลุ่มไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ นอกจากนี้กิจกรรมด้านความงดงามยังเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่สามารถแสดงแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้

จริง จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ขั้นตอนที่ 4 ชี้นำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผล และขั้นตอนที่ 5 ขึ้นสรุปประเด็นและเสนอข้อค้นพบใหม่ จึงส่งผลให้ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล ตีกระจ่าง (2555: 145 – 154) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Feldhusen; et al. (1965 อ้างถึงใน พชรภมล เต็มใจ, 2554: 79) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และการอ่านของนักเรียนเกรด 7 และเกรด 8 จำนวน 273 คน ผลการศึกษาพบว่า ความยืดหยุ่นในการคิด และความคิดริเริ่มมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิชาสังคม และการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความคล่องในการคิดไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อค้นพบจากการวิจัยอีกมิติหนึ่ง พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 เรื่อง มีการพัฒนาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับ โดยการพัฒนาแต่ละเรื่องเรียงลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เรื่องที่ 4 ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ ลำดับที่ 2 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เรื่องที่ 3 ปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงานข้ามชาติ ลำดับที่ 3 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เรื่องที่ 2 ปัญหาการละเมิดสิทธิสตรี และลำดับที่ 4 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เรื่องที่ 1 ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดลำดับเนื้อหาของ การสัมมนาแต่ละเรื่องที่เริ่มจากเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีการตกผลึกความรู้ในเรื่องที่ใกล้ตัว และสามารถนำความรู้ที่ตกผลึกไปประยุกต์ใช้ในเรื่องที่ไกลตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลนักเรียนมีพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ดังที่ Anastasi (1958: 12) กล่าวว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะต้องเป็นผู้ที่มองการไกลมีการพัฒนาตนเองทางด้านความรู้สึกร่างกาย การกระทำ การเรียนรู้ การกระทำ กิจกรรม ต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นได้ และแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2523: 45) และ Lowenfeld (1957 อ้างถึงใน ลักขณา ศรีวัฒน์, 2549: 168 – 169) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ในทำนองเดียวกันว่า ลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องมีความสามารถในการคิดอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง เป็นอิสระทั้งความคิด และการกระทำมีความยืดหยุ่น ทั้งความคิดและการกระทำสามารถดัดแปลงแก้ไขวิธีการ และการทำงานได้อย่างเหมาะสมมีความคิดของตนเองไม่ซ้ำแบบใคร คิดลึกซึ้งแตกฉาน และมีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความสามารถในการอธิบายและลำดับเรื่องต่าง ๆ ได้ใหม่ตามความต้องการ สามารถในการวิเคราะห์และแยกแยะสิ่งต่างๆ และสามารถในการสังเคราะห์หรือเชื่อมโยงประสานสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับผลการวิจัยของทศพล ตีกระจ่าง (2555: 145 – 154) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการสอนแนวคอนสตรัคติวิซึม มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการวิจัยของสุระศักดิ์ รอดทิม (2557: 112 – 120) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิด

สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับการสอนแบบใช้แผนที่ความคิด ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนา ร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.04) ลำดับที่ 2 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.06) และ ลำดับที่ 3 คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.01) ตามลำดับ ดังนี้

ด้านบรรยากาศการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยเป็นลำดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ในประเด็นที่ช่วยให้นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนและครู ดังจะเห็นได้จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ นักเรียนได้สืบค้นข้อมูลอย่างอิสระจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งจาก Internet หนังสือ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการสัมมนา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนปกติ ทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลและได้ศึกษาหาความรู้ได้มากขึ้น และได้นำข้อมูลนั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียนด้วยการอภิปรายในระหว่างการสัมมนา ตลอดจนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและหาข้อสรุปซึ่งกันและกันได้ และเป็นการฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะนำเสนอข้อมูลของตนที่ได้จากการสืบค้นด้วยความเต็มใจ และอยากที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมจากข้อมูลของเพื่อนคนอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนขณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ผล ยาวิชัย (2553: 5 – 6) และนิรันดร์ จุลทรัพย์ (2554: 283 – 284) ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การสัมมนาช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนามีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันมากยิ่งขึ้น และช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดความคิดที่จะปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผลของการสัมมนาจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการสัมมนาโดยตรง สร้างความเข้าใจอันดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีน้ำใจ ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจในการทำงาน สามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี และเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น กล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้ดุลยพินิจวิเคราะห์ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาในการทำงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วันเพ็ญ วรรณโกมล (2544: 93) ที่กล่าวว่า หลักเกณฑ์ในการสร้างคนให้เป็นพลเมืองดีต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก รู้จักอภิปรายแสดงความคิดเห็น รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ T. Madhavan (2009, <http://jmadhavan.com>) ที่กล่าวว่า การสัมมนาเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบและลักษณะของความร่วมมือ และทำให้กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้มีชีวิตชีวา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับการสัมมนาด้วยการจัดที่นั่งการสัมมนาให้มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม โดยคำนึงถึงความสะดวกในการระดมความคิดของนักเรียนในแบบ ต่าง ๆ เช่น คิดแก้ปัญหา คิดหาเหตุผล คิดแปลกใหม่ และคิดจินตนาการ และการให้คำชมเมื่อนักเรียนนำเสนอข้อมูลได้ดี มีความน่าเชื่อถือ

ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของการสัมมนาในครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2544: 43 – 73) ที่กล่าวว่า บรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้น อาจแบ่งออกได้เป็น บรรยากาศด้านกายภาพ บรรยากาศด้านสมอง และบรรยากาศด้านอารมณ์ ซึ่งบรรยากาศด้านกายภาพเป็นบรรยากาศที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมกายภาพ เช่น การจัดที่นั่งเรียน การจัดมุมเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ การจัดป้ายนิเทศ การจัดแสดงผลงานของนักเรียน และการจัดตกแต่งสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ต้องมีความแปลกใหม่ มีคุณค่า และท้าทายให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมแสดงออกอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับการสัมมนาด้วยการจัดที่นั่งการสัมมนาให้มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม โดยคำนึงถึงความสะดวกในการระดมความคิดของนักเรียนในแบบ ต่าง ๆ เช่น คิดแก้ปัญหา คิดหาเหตุผล คิดแปลกใหม่ และคิดจินตนาการ และการให้การเสริมแรงทางบวกเมื่อนักเรียนนำเสนอข้อมูลได้ดี มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของการสัมมนาในครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผล ยาวิชัย (2553: 5 – 6) และนิรันดร์ จุลทรัพย์ (2554: 283 – 284) ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การสัมมนาก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นผลทำให้มีแรงบันดาลใจที่จะมุ่งพัฒนา กิจกรรมอันดีขึ้นในสังคม อันเกิดจากการได้รับความรู้ ได้คิด ได้ทักษะและมีประสบการณ์เพิ่มขึ้น ผู้จัดสัมมนาและนักเรียนที่เข้าร่วมสัมมนาสามารถจัดสัมมนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเป็นลำดับที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจาก ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในประเด็นนักเรียนสามารถฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ดังจะเห็นได้จากการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับ กิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ มีขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่น โดยครูได้คอยชี้แนะและช่วยเหลือนักเรียนในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง สังเกตได้จากการที่นักเรียนสามารถระดมสมองและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในกลุ่ม ได้คิดแก้ปัญหาในเชิงบวก และมีแนวคิดที่หลากหลายมีความสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสัมมนาตรงกับโน้ตชนของสาระการเรียนรู้ในการสัมมนา และมีความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่บรรลุ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครูกำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2554: 282 – 283) ผล ยาวิชัย (2553: 11) สถาพร ติบุญมี ณ ชุมแพ (2557: 8) และ บันลือ ถิ่นพังงา และนิพนธ์ กีนาวงศ์ (2526: 91 อ้างอิงจาก Kenneth Eble, 1983) ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ผู้เข้าสัมมนามีวิญญานแห่งความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ เคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมารยาทในการพูดและการฟัง ปฏิบัติตามกติกาของการสัมมนา และผู้เข้าสัมมนาทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สุทนต์ ศรีไสย์ (2551: 39) ที่กล่าวว่า การสัมมนาช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาทุกคนได้มีส่วนร่วมในการสัมมนาอย่างเต็มที่

ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยเป็นลำดับที่ 3 วิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมุ่งประโยชน์ให้นักเรียนสามารถเกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จาก การที่นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานร่วมกัน มีความตั้งใจในการร่วมกันสัมมนา รับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนา ไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวเพื่อหักล้างความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาคนอื่น ๆ ส่งผลให้นักเรียนเกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2554:

282 – 283) ผล ยาวิชัย (2553: 11) สถาพร ตีบุญมี ณ ชุมแพ (2557: 8) และบันลือ ถิ่นพังงา และนิพนธ์ กิยาวงศ์ (2526: 91 อ้างอิงจาก Kenneth Eble, 1983) ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การจัดสัมมนาช่วยเสริมความรู้ให้แก่ผู้เข้าสัมมนาอย่างแท้จริง และมีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าสัมมนาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความรู้ซึ่งกันและกัน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ T. Madhavan (2009, <http://jmadhavan.com>) ที่กล่าวว่า การสัมมนาก่อให้เกิดการพัฒนาความใจกว้าง ยับยั้งความคิดส่วนตัวจากนักเรียน การสื่อสารและการซักถาม เป็นการพัฒนาพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูล (บรรทัดฐานของพฤติกรรม) (norms of behavior) ทักษะการประมวลผลข้อมูล และทักษะการรวบรวม ทักษะการสื่อสาร มีการปลูกฝังได้ง่ายในวิธีการนี้ และวิธีการนี้สร้างคุณค่าทางสังคมที่ดีขึ้นและระดับความอดทนในจิตใจของนักเรียน

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงฤทธิ์ ทองมีขวัญ ทิพย์สุคนธ์ กิจรุ่งโรจน์ และพรรณี อุ่นประดับ (2557: 48 – 50) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนแบบสัมมนาต่อการเรียนรู้เรื่อง การรักษาโรคเบื้องต้นกลุ่มอาการหายใจเหนื่อยหอบของผู้บรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสัมมนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.46$)

ข้อเสนอแนะของการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาสังคม: สิทธิมนุษยชน และความขัดแย้งในสังคมไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และร่วมกันสรุปแนวทางใหม่ที่มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์นั้น ๆ ดังนั้นหากครูต้องการนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ครูจำเป็นต้องให้ความสำคัญในกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 3 ขั้นรวบรวมและค้นคว้าประเด็นการสัมมนาด้วยการแนะนำแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือแก่นักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 4 ขั้นนำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผล โดยให้เวลานักเรียนในการแลกเปลี่ยนข้อมูลให้มากขึ้น และกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุปประเด็นและเสนอข้อค้นพบใหม่ โดยครูคอยกระตุ้น แนะนำ และให้กำลังใจแก่นักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้นักเรียนสรุปความคิดรวบยอดจากการอภิปรายหลังจากการสัมมนา

2. จากการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านพบว่า ด้านความริเริ่มหรือความเป็นต้นกำเนิด (Originality) อยู่ในระดับพอใช้ เป็นผลมาจากการที่นักเรียนอธิบายเนื้อหาซ้ำกับแนวคิดเดิมอยู่บ้าง ดังนั้นหากครูต้องการนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูจำเป็นต้องให้เวลานักเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 4 ขั้นนำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผลด้วยการนำกิจกรรมการระดมสมอง (Brainstorming) มาใช้เพื่อเป็นการฝึกฝนการปฏิบัติกิจกรรมด้านความริเริ่มหรือความเป็นต้นกำเนิด (Originality) เพิ่มมากขึ้น

3. จากการวิจัย พบว่า บรรยากาศในการเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นหากครูต้องการนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ครูจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ โดยให้ระยะเวลาในการฝึกฝนการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ให้เพิ่มขึ้น จัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับการสัมมนา ให้มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกันระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา และเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการเป็นผู้ที่มีลักษณะความคิดสร้างสรรค์ การให้เหตุผลในการสนับสนุนข้อสรุป และการอ้างอิงข้อมูลของแหล่งการเรียนรู้ที่มีความน่าเชื่อถือ

4. จากการวิจัย พบว่า การจัดลำดับเนื้อหาที่นำมาใช้ในการสัมมนา ส่งผลต่อความรู้ที่ตกผลึกของความรู้ของนักเรียน ดังนั้นหากครูต้องการนำงานวิจัยนี้ไปใช้ ครูจำเป็นต้องจัดลำดับเนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาสัมมนา โดยต้องลำดับเนื้อหาที่ใกล้ตัวนักเรียนก่อน เพื่อเป็นการสร้างความรู้ที่ตกผลึก แล้วนำความรู้ที่ตกผลึกนั้นไปประยุกต์ใช้ในเรื่องที่สัมมนาครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยโดยการนำการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ไปใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ ในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. ควรมีการวิจัยโดยการนำการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาร่วมกับกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ ไปใช้เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด (Concept) ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving Skills) ทักษะการแก้ปัญหาอนาคต (Future Problem Solving Skills) และทักษะทางสังคม (Social Skills) กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

3. ควรมีการวิจัยโดยการนำการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนามาใช้ร่วมกับกิจกรรมการระดมสมอง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมวิชาการ. (2549). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559**. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **คุณภาพการศึกษาของประเทศไทย**. เข้าถึงเมื่อ 17 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก : <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail>.

กานต์สุดา มาฆะศิรินันท์ (ผู้แปล). (2556). **สุดยอดทักษะการคิด (EDWARD DE BONO'S THINKING COURSE)**. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

ทรงฤทธิ์ ทองมิขวัญ ทิพย์สุนันธ์ กิจรุ่งโรจน์ และพรณี ฉันทประดับ. (2557). “ผลการจัดการเรียนการสอนแบบสัมมนาต่อการเรียนรู้เรื่องการรักษาโรคเบื้องต้นกลุ่มอาการหายใจเหนื่อยหอบของผู้อบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น).” รายงานวิจัยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา

- ทศพล ดีกระจ่าง. (2555). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทีศนา แคมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2554). **จิตวิทยาการประชุม อบรม สัมมนา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บันลือ ถิ่นพังงา และนิพนธ์ กีนาวงค์ (ผู้แปล). (2526). **The Craft of Teaching**. กรุงเทพมหานคร: แพร์พิตยา.
- บุบผา เรืองรอง. (2556). **กิจกรรมสร้างสรรค์ (Creative Activities)**. เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://taamkru.com/th>.
- ผล ยาวิชัย. (2553). **สัมมนา (Semina)**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พชรภมร เต็มใจ. (2554). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการสอนแบบซิปปาโมเดลกับการสอนแบบ 4 MAT.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2557). **หลักการและเทคนิคการสอนในระดับอุดมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพพรรณ เกียรติโชติชัย. (2545). **หลักการสัมมนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษา จำกัด.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2551). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2549). **การคิด (Thinking)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2544). **การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2556). **ความคิดสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศ**. เข้าถึงเมื่อ 16 ตุลาคม 2557. เข้าถึงได้จาก <http://bangkokpoll.bu.ac.th/poll/result/poll577>.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2558). **ประกาศผลสอบ O-NET ม.3**. เข้าถึงเมื่อ 17 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก : <http://www.niest.or.th>.
- สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ. (2557). **สัมมนา บันทึก: ศึกษาการออกแบบ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์.
- สมจิตร เกิดปรำงค์ และนฤตประวีณ์ เลิศกาญจนวัติ. (2545). **การสัมมนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2544). **เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). **ความสามารถด้านสมรรถนะการศึกษาของประเทศไทย ประจำปี**

2556. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์. (2550). **การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา.** นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา

สุทธนู ศรีไสย์. (2551). **หลักการจัดสัมมนาการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สุระศักดิ์ รอดทิม. (2557). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับการสอนแบบ
ใช้แผนที่ความคิด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัมมาร สยามวาลา และคณะ. (2555). “**ยกเครื่องการศึกษาไทย: สู่อุการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง**”
ประจำปี 2554. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อารี พันธุ์มณี. (2557). **ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

Anastasi, A. (1958). **Differential Psychology.** New York: The Macmillan.

Fisher, Robert. (2005). **Teaching Children to think.** United Kingdom: Nelson Thornes,.

T. Madhavan. (2009). **Lecture notes on Teaching of Science (Part: Methodology).** Access
2014, October 6. Available from:<http://jmadhavan.com>.